

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ ΣΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ ΜΕ ΞΕΝΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΝΕΟ ΛΕΥΚΩΜΑ

Την ώρα που σε μια αφιερωματική έκδοση-λεύκωμα Έλληνες ερευνητές αποκαλύπτουν θησαυρούς της Παναγίας Σουμελά από τις αποθήκες του Μουσείου της Τραπεζούντας και της Αγίας Σοφίας στην Κωνσταντινούπολη, ένα ολοσέλιδο ρεπορτάζ στη βρετανική εφημερίδα «The Independent» - με παραπομπή και στο κύριο άρθρο της - για τους 5.000 εναπομείναντες μουσουλμάνους περίξ της Τραπεζούντας που μιλάνε μια ποντιακή διάλεκτο, κοντινή στα αρχαία ελληνικά, επαναφέρει στο προσκήνιο τον ελληνισμό του Πόντου και τη μακροαίωνα επιβίωση της γλώσσας του. Τα ποντιακά που μιλούν οι περίπου 5.000 κάτοικοι χωριών κοντά στην Τραπεζούντα, στο σπουδαίο κέντρο του Πόντου που ανήκει σήμερα στην Τουρκία, είναι μια διάλεκτος αξιολογώμενη κοντά στα αρχαία ελληνικά και θα μπορούσε να δώσει πολλά στοιχεία για την ίδια τη γλώσσα του Σωκράτη και του Πλάτωνα, γράφει ο Στιβ Κόννορ στην εφημερίδα «The Independent».

Τα λεγόμενα «ρωμαίικα», όπως λέει η Ελληνίδα λέκτορας στο Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ Ιωάννα Σιταρίδου, «διατηρούν έναν εντυπωσιακό αριθμό χαρακτηριστικών της γραμματικής που δίνουν μια αύρα αρχαίων ελληνικών, χαρακτηριστικών που έχουν εντελώς χαθεί από τις άλλες παραλλαγές των σύγχρονων ελληνικών. Η χρήση του απαρέμφατου χάθηκε από όλες τις άλλες ελληνικές διαλέκτους. Στα ρωμαίικα, όχι μόνο διατηρήθηκε το απαρέμφατο, αλλά βρίσκουμε επίσης

«Αρχαία ελληνικά στην Τουρκία»

και απαρεμφατικές δομές που δεν είχαν παρατηρηθεί προηγουμένως και που μόνο σε λατινογενείς γλώσσες έχουν το αντίστοιχό τους».

Τα χωριά που μιλούν ρωμαίικα, τα οποία δεν έχουν γραπτή εκδοχή, γράφει η εφημερίδα «The Independent», διατηρούν και άλλα χαρακτηριστικά γεωγραφικής και πολιτισμικής απομόνωσης. Οι άνθρωποι εκεί σπάνια παντρεύονται εκτός κοινότητας και παίζουν τη δική τους μουσική με το δικό τους όργανο, τη λύρα.

«Γνωρίζω μόνο έναν άντρα που παντρεύτηκε έξω από το χωριό του», παρατηρεί η Ιωάννα Σιταρίδου. «Και η μουσική είναι τόσο χαρακτηριστική, που δεν μπορείς να την μπερδέψεις με κάποια άλλη». Η λέκτορας του Κέμπριτζ ξεκίνησε την ακαδημαϊκή της πορεία από τη συγκριτική ιστορική μελέτη των λατινογενών γλωσσών (ιδιαίτερα των ισπανικών και των παλαιών γαλλικών), έκανε όμως έρευνες και για την ιστορική σύνταξη των ελληνικών διαλέκτων - ιδίως των ποντια-

κών ελληνικών και των κυπριακών.

Κίνδυνος εξαφάνισης

Οι ομιλούντες τα ρωμαίικα, λέει, είναι σήμερα ευλαβείς μουσουλμάνοι, γι' αυτό και τους επετρόπη η παραμονή τους στον Πόντο μετά τη Συνθήκη της Λωζάννης και την ανταλλαγή των πληθυσμών. Αλλά αλλεπάλληλα κύματα μετανάστευσης, όπως και η κυρίαρχη επιρροή της τουρκόφωνης πλειονότητας, από κοινού με την απόλυτη απουσία των ρωμαίικων από τη δημόσια σφαίρα, τα τοποθετούν αυτόματα στη λίστα των γλωσσών που διατρέχουν τον μεγαλύτερο, παγκοσμίως, κίνδυνο εξαφάνισης.

«Με 5.000 μόνο ομιλούντες τη γλώσσα να έχουν απομείνει στην περιοχή, τα ρωμαίικα θα είναι σύντομα μια γλώσσα του παρελθόντος παρά ένα ζωντανό ιδίωμα. Με την εξαφάνισή τους θα χαθεί μια μοναδική ευκαιρία να ξεκλειδώσει ο τρόπος με τον οποίο η ελληνική γλώσσα εξελίχθηκε», υποστηρίζει η γλωσσολόγος Ιωάννα Σιτα-

ρίδου. Μελέτες της γραμματικής των ρωμαίικων δείχνουν ότι μοιράζονται πάμπολλες ομοιότητες με την ελληνική κοινή, τη γλώσσα των ελληνιστικών και ρωμαϊκών χρόνων (4ο αι. π.Χ. - 4ος αι. μ.Χ.). Τα νέα ελληνικά, πάλι, υπέστησαν σημαντική διαφοροποίηση και θεωρείται ότι προέρχονται από τα βυζαντινά ελληνικά που μιλιόνταν μεταξύ 7ου και 13ου αιώνα.

Το άρθρο

Στο κύριο άρθρο της, με τίτλο «Αρχαία Ελληνικά. Μία όχι και τόσο νεκρή γλώσσα» η εφημερίδα «The Independent» εκφράζει τον θαυμασμό της για το γεγονός ότι μια κοινότητα στη Μαύρη Θάλασσα, όχι πολύ μακριά από την Κολχίδα (σημερινή Γεωργία) όπου ο μύθος θέλει τον Ιάσονα και τους Αργοναύτες να αναζητούν το Χρυσόμαλλο Ψέρας, μιλά μια γλώσσα κοντινή στα αρχαία ελληνικά και παίζει λύρα. «Αν φορούσαν χιτώνες και μελετούσαν φιλοσοφία, θα μπορούσαν να ανοίξουν ένα αρχαιοελληνικό θεματικό πάρκο και να κάνουν ευτυχισμένους πολλούς κλασικούς καθηγητές σε όλο τον κόσμο».

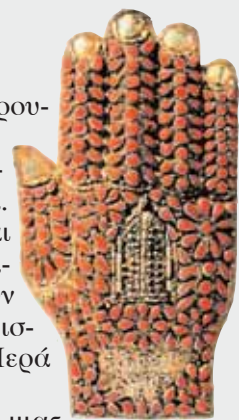
Και καταλήγει: «Όπως και ο Ιάσωνας, οι γλωσσολόγοι έχουν μια σημαντική αποστολή να φέρουν εις πέρας. Πρέπει να ολοκληρώσουν τις μελέτες τους πριν η γλώσσα αυτή, την οποία μιλούν μόλις 5.000 άνθρωποι, αρχίσει να εξαφανίζεται. Τους ευχόμαστε καλή τύχη στους στόχους τους. Αλλά θα μπορούσαμε επίσης να τους προτείνουμε, όσο θα βρίσκονται επί τόπου, να ελέγξουν μήπως κάποιος από τους ντόπιους έχει στην κατοχή του μια ιδιαίτερα πολυτελή, απαστράπτουσα προβιά».

Θησαυροί από την Παναγία Σουμελά

Αγνωστοί θησαυροί από τη μονή-σύμβολο του ποντιακού Ελληνισμού, την Παναγία Σουμελά, παρουσιάζονται για πρώτη φορά σε μια αφιερωματική έκδοση.

Χρυσοκεντημένα μετάξια με μαργαριτάρια και σμαράγδια, λειψανοθήκες από σεντέφι, ταρταρούγα και κοράλλια, μαλαμοκαπνισμένα ευαγγέλια... Κειμήλια φορτωμένα με βυζαντινή ιστορία. Θησαυροί που μένουν κρυμμένοι από τα μάτια των πιστών και φιλότεχνων, καθώς δεν βρίσκονται ούτε σπίτι τους - στην Παναγία Σουμελά, στο όρος Μελά, κοντά στην Τραπεζούντα - ούτε στο μοναστήρι του Βερμίου, όπου έχουν βρει καταφύγιο ελάχιστοι από τους αυθεντικούς θησαυρούς. Μένουν στο σκοτάδι, σε αποθήκες στην Αγία Σοφία ή στο Μουσείο της Τραπεζούντας. Πρόκειται για περισσότερα από 50 πολύτιμα έργα τέχνης που κάνουν το ντεμπούτο τους στην έκδοση-αφιέρωμα στα «Ιερά κειμήλια του γένους των Ποντίων» (Ελληνικές Ομοιογραφικές Εκδόσεις - Εκδόσεις Μένανδρος).

«Μεγάλο μέρος των εκκλησιαστικών κειμηλίων δεν εστάθη δυνατό να καταγραφεί και να σωθεί, μιας και πολλά από αυτά είχαν συληθεί, άλλα καταστράφηκαν και άλλα πωλήθηκαν», επισημαίνει ο πρόεδρος του Ιδρύματος «Παναγία Σουμελά», Γεώργιος Τανιμανίδης. «Ένα μέρος από τα κειμήλια αυτά μαζί με εικόνες και άλλα εκκλησιαστικά είδη και έγγραφα καταγράφηκαν και φυλάσσονται στην Αγία Σοφία».

ΟΙ ΤΑΙΝΙΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ ΜΕ ΤΟ ΜΑΤΙ ΤΩΝ ΕΙΔΙΚΩΝ

Χρυσό Βατόμouro από τη NASA στο «2012»

Οι χειρότερες ταινίες επιστημονικής φαντασίας

«Η ΤΑΙΝΙΑ «2012» ήταν το χειρότερο φιλμ επιστημονικής φαντασίας που έγινε ποτέ!», αποκρίθηκε η NASA που τα έβαλε για τα καλά με το Χόλιγουντ. «Μα δεν πάει άλλο. Η υπηρεσία μας δέχεται τόσες πολλές ερωτήσεις από φοβισμένους ανθρώπους, που συνεχώς μας ρωτούν αν πράγματι ο κόσμος μας θα καταστραφεί το 2012», ανέφερε κάπως εκνευρισμένος ο δρ Ντόναλντ Γιόμανς, που είναι υπεύθυνος στη NASA για την αποστολή διαστημοσυσκευών σε κοντινούς προς τη Γη αστεροειδείς.

Ήταν η πρώτη φορά που η Αμερικανική Υπηρεσία διαστήματος βρέθηκε σε τέτοια θέση καθώς, όπως ανέφερε ο ίδιος ειδικός, «αναγκαστήκαμε να δημιουργήσουμε ένα site που να εξηγούμε για ποιον λόγο όλα διαδραματίζονται σε τέτοιου τύπου ταινίες είναι μυθεύματα». Η συγκεκριμένη ταινία, που έκανε ρεκόρ εισπράξεων, δεν ήταν η μόνη που δέχτηκε τα πυρά της NASA. Την ίδια τύχη είχε και ο «Αρμαγεδδών» με τον Μπρους Γουίλνις, όπου μια ομάδα ριψοκίνδυνων εργατών φθάνει σε

έναν αστεροειδή που απειλεί τη Γη και τον κάνει κομμάτια με πυρηνικές βόμβες.

Το ρεκόρ του Εμεριχ

Στην ημερίδα που έγινε πριν από λίγες μέρες στη NASA, όπου οι επιστήμονες συζήτησαν τον αντίκτυπο που έχουν οι ταινίες... κακής επιστημονικής φαντασίας, τα πυρά όλων των παρευρισκομένων συγκέντρωσε ο σκηνοθέτης Ρόλαντ Εμεριχ που κατέχει ένα μοναδικό ρεκόρ: Κατέστρεψε τον Λευκό Οίκο στη «Μέρα ανεξαρτησίας», κατέφυξε την Αμερική στην «Ε-

πόμενη μέρα» και επινόησε διάφορα σενάρια ολέθρου με αποκορύφωμα την ταινία «2012».

Και τα Οσκαρ

Υπήρχαν όμως και εξαιρέσεις, όπως η ταινία «Μπλέιντ Ράνερ» του Ρίντλεϊ Σκοτ αλλά και το «Gattaca» που... ψηφίστηκε ως η καλύτερη και πιο αληθοφανής ταινία επιστημονικής φαντασίας που γυρίστηκε ποτέ. Με θετικά λόγια εκφράστηκαν οι ειδικοί και για την ταινία «Επαφή» όπου πρωταγωνιστούσε η Τζόντι Φόστερ αλλά και για το «Τζουράσικ Παρκ».